

ks. Dariusz Raś

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
dariusz.ras@upjp2.edu.pl, ORCID 0000-0002-8112-8748

Marta Woźniak

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
marta.wozniak@upjp2.edu.pl, ORCID 0000-0003-3991-8153

Anna Prusak

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
stradaa@uek.krakow.pl, ORCID 0000-0002-8344-658X

Zarządzanie komunikacją medialną w projekcie rewitalizacji instrumentarium organowego w kościele Mariackim w Krakowie

Management of media communication in the project of revitalization of organ instrumentation in St. Mary's Church in Krakow

Abstrakt

Komunikacja medialna stanowi współcześnie główny kanał przekazu informacji do zewnętrznych interesariuszy projektu. Celem artykułu jest analiza zewnętrznych przekazów medialnych pochodzących z różnych źródeł (prasa, radio, telewizja, portale internetowe) pod kątem ich sposobu reprezentacji projektu rewitalizacji organów w kościele Mariackim w Krakowie. Projekt realizowany był w latach 2015–2022 i polegał na przebudowie i konserwacji instrumentarium bazyliki, oraz na odnowieniu i konserwacji otaczającej je przestrzeni za organami w prezbiterium oraz na głównym chórze muzycznym. Pozyskane materiały źródłowe (przekazy medialne) zostały poddane analizie treści zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Wnioski z badań pozwoliły na dokonanie oceny komunikatów medialnych, co będzie przydatne w planowaniu działań komunikacyjnych w innych projektach.

Słowa kluczowe

przekaz medialny, analiza treści, dziedzictwo kulturowe, projekt, organy, kościół Mariacki

Abstract

At present, media communication constitutes the main channel of information transfer to external stakeholders of the project. The aim of this paper is to analyze external media messages coming from various sources (namely press, radio, television, Internet portals) in terms of how they represented the organ revitalization project in St. Mary's Church in Krakow. The project was carried out in the years 2015–2022 and consisted in the reconstruction and conservation of the basilica's instrumentation, as well as the renovation and conservation of the surrounding space behind the organ in the presbytery and in the main music choir. The obtained source materials (media messages) were subject to content analysis, both quantitative and qualitative. The results allowed an assessment of media messages, and derive implications useful in planning communication activities in other projects.

Keywords

media coverage, content analysis, cultural heritage, project, organs, St. Mary's Church

Wprowadzenie

O obliczu środowiska mediów decyduje układ jego warstw podstawowych. Do warstw tych zalicza się: warstwę obrazu – ikonosferę, warstwę słowa – logosferę, warstwę dźwięku – sonosferę oraz warstwę ciszy – galenosferę¹. Stanowią one elementarne tworzywa komunikatów, które oddziałują na lokalną społeczność. Ta zasada przekazu sprawdza się w kontekście mediosfery kościoła Mariackiego w Krakowie, i jest stosowana jako podstawowy sposób przekazu informacji oraz komunikowania z interesariuszami zewnętrznymi w projektach realizowanych w ramach tego obiektu. Od 800 lat, a więc od powstania parafii Mariackiej rozwijała się ona dzięki licznym fundacjom mieszczańskim. Przekaz wiary i intensywność komunikatów sprzed stuleci znajduje odzwierciedlenie w mnogości źródeł i świadectw zarówno tych pisanych, drukowanych, cyfrowych, ikonograficznych jak i muzycznych². Dla potrzeb niniejszego artykułu należy się odnieść w sposób szczegółowy do warstwy dźwięku – sonosfery. Stanowi ona swoiste tło wszystkich nabożeństw, koncertów i medytacji muzycznych. W aspekcie mariackim składają się na nią “tradycje instrumentów piszczalkowych, twórczość specjalnie dedykowana do wnętrza tego kościoła oraz oczywiście śpiewający wierni, księża, schole, organiści i zespoły muzyczne”³.

Pierwsza zachowana wzmianka o organach mariackich pochodzi z końca XIV wieku. Na przestrzeni kolejnych lat we wnętrzu kościoła wybudowano wiele instrumentów o stylistyce odpowiadającej duchowi epoki w której powstały⁴. Obecnie mariacka muzyka związana jest z trzema instrumentami piszczalkowymi: organami małymi, chórowymi oraz głównymi. W latach 2015-2022 w bazylice Mariackiej prowadzone były prace nad projektem rewitalizacji instrumentarium. Konkurs na zasadniczą renowację instrumentu głównego i średniego wygrała austriacka firma Rieger Orgelbau z siedzibą w Schwarzach. Firma ta zbudowała wiele instrumentów na całym świecie, m.in. w Filharmonii Paryskiej czy w bazylice w Nazarecie, ale również w Polsce, m.in. w kościele św. Barbary, znajdującym się obok kościoła Mariackiego⁵.

W 2016 roku czyszczeniu i strojeniu poddane zostały organy małe, znajdujące się w nawie południowej. Drobne korekty przeprowadzone zostały przez lokalnego

¹ Por. A. Lepa, *Mediosfera człowieka*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2010 nr 19, s. 160.

² Por. D. Raś, *Mariackie inspiracje w kulturze miasta*, „Czasopismo Naukowe Salezjańskiej Szkoły Organistowskiej w Przemysłu” 2022 nr 2, s. 9.

³ D. Raś, *Słowo wstępne – Mediosfera kościoła Mariackiego: nic nie zastąpi zobaczenia na własne oczy*, w: *Kościół Mariacki w Krakowie. 800 lat historii*, Kraków 2023, s. 15.

⁴ Zob. A. Sudacka, *Zabytkowe organy w kościele Mariackim*, „Rocznik Krakowski” 1994 t. LX, s. 51-74.

⁵ Por. P. Matoga, *Historia organów firmy Rieger w kościołach jezuickich na terenie Krakowa*, „Folia Organologica: international yearbook of organ and organ music” 2019 nr 2, s. 52.

organmistrza Lecha Skoczylasa. 8-głosowy pozytyw został wybudowany w 1899 roku przez Tomasza Falla – organmistrza ze Szczyrzyca i zachowany jest w niezmięnionej formie.

Pochodzące z 1912 roku organy chórowe autorstwa Kazimierza Żebrowskiego, znajdujące się w prezbiterium, zostały odrestaurowane i oddane do użytku w grudniu 2018 roku. W trakcie przebudowy atrapy piszczałek umieszczone w prospekcie zostały zastąpione grającymi piszczałkami, głosem Pryncypał 8'. Instrument ten zyskał również głos językowy – Obój 8'. Renowacji poddana została także rokokowa szafa. Aktualnie te 14-głosowe organy obsługiwane są za pomocą stołu gry, który posiada dwa manuały i pedały.

Największej modernizacji uległy organy wielkie. Posiadają one 62 głosy, w tym 8 zabytkowych pochodzących ze starszych mariackich instrumentów. Zachowane zostały najstarsze głosy: Flet Major 8' oraz Flet Minor 4' pochodzące z 1800 roku. Głosy te charakteryzuje szlachetne brzmienie oraz wysoka jakość materiału i wykonania. Nowy, bogatszy wygląd otrzymał zabytkowy prospekt organowy, który rozbudowano o dwie wieże. Całość uzupełniona została również o elementy snycerskie. Wygląd nowej szafy organowej jest kontynuacją klasycystycznego projektu Ignacego Ziarnickiego. Nowy instrument obsługiwany jest przez 4. manuałowy stół gry, pozwalający również na grę na organach w prezbiterium⁶.

Współfundatorem projektu rewitalizacji przestrzeni muzycznej w kościele Mariackim była krakowska firma informatyczna Comarch SA, która od wielu lat współpracuje z parafią przy organizacji wydarzeń muzycznych⁷. Prace nad projektem przebiegały pod nadzorem Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie oraz przy opiniowaniu Wojewódzkiej Rady Ochrony Zabytków.

W artykule przedstawiono jeden z istotnych aspektów realizacji tego przedsięwzięcia, jakim była komunikacja z zewnętrznymi interesariuszami projektu. We współczesnych czasach komunikacja medialna stanowi główny kanał przekazu informacji do tej grupy osób.

Celem badawczym jest analiza wszystkich przekazów medialnych dostępnych w wersji elektronicznej i pełnotekstowej, dotyczących wyżej omawianej rewitalizacji instrumentarium organowego i opublikowanych w trakcie trwania wydarzenia lub tuż po jego zakończeniu (2015-2022). Był to jeden z największych projektów realizowanych w bazylice Mariackiej w ostatnim dziesięcioleciu, a zatem stanowiący duże wyzwanie pod względem komunikacyjnym i promocyjnym. W tym samym bowiem

⁶ Zob. *Organy*, (brak daty opubl.), <https://mariacki.com/bazylika/organy> (18.03.2023); *Instrumentarium mariackie*, Kraków 2022.

⁷ *Komunikat dot. rewitalizacji instrumentarium w bazylice*, 5.10.2017, <https://mariacki.com/komunikat-dot-rewitalizacji-instrumentarium-w-bazylice> (18.03.2023).

czasie w bazylice Mariackiej realizowany był inny projekt – konserwacja ołtarza Wita Stwosza – który zdominował przestrzeń medialną, i który stanowi przedmiot oddzielnych analiz i publikacji⁸. Przez przekaz medialny autorzy rozumieją zarówno tytuły opublikowane w prasie i na portalach informacyjnych, jak również audycje telewizyjne i radiowe. Proces kwerendy, gromadzenia i analizy przekazów został omówiony w dalszej części artykułu.

Szczegółowe cele analityczne obejmują: ilościową ocenę występowalności poszczególnych przekazów medialnych oraz analizę treści przekazów pod względem występowania słów kluczowych, wydźwięku, jak i reprezentacji reakcji aktorów (interesariuszy projektu) na różne wydarzenia związane z projektem. Należy przy tym zwrócić uwagę na historyczną perspektywę kształtowania procesu komunikacji wokół rewitalizacji instrumentarium organowego. Tak zaawansowana i wszechstronna komunikacja działań realizowanych w 700-letnim obiekcie jest możliwa dopiero w czasach współczesnych. Zaprezentowana analiza przekazów medialnych jest z jednej strony odzwierciedleniem działań komunikacyjnych prowadzonych w ramach projektu, z drugiej stanowi medialne uzewnętrznienie reakcji interesariuszy na projekt.

1. Komunikacja w projektach dziedzictwa kulturowego architektury sakralnej

W literaturze wielokrotnie zwracano uwagę na złożoność i kompleksowość projektów o charakterze konserwatorskim prowadzonych w obiektach dziedzictwa kulturowego. Wymagają one zaangażowania specjalistów z różnych dziedzin, a ich zwykle wieloletnia i interdyscyplinarna współpraca ma na celu zrozumienie mechanizmów niszczenia historycznych aktywów oraz znalezienie i zastosowanie odpowiednich metod rewitalizacji i ochrony. Takimi projektami zarządzają zwykle konserwatorzy i inżynierowie o uznanej reputacji, ale których kompetencje zarządzania projektami (w tym komunikacji) są często nabywane w praktyce i bazują na nieformalnym uczeniu się⁹.

Według podręcznika PMBoK¹⁰, przeznaczonego dla kierowników projektów, *zarządzanie komunikacją* to jeden z dziesięciu obszarów zarządzania projektem (obok: zarządzania integracją, zakresem, czasem, budżetem, jakością, zmianą, zamówieniami i ryzykiem); drugi to *zarządzanie interesariuszami*, które w dużej mierze

⁸ D. Raś, A. Prusak, M. Woźniak i G. Sambor, *Risk Management and Communication in Cultural Heritage Project: The Case of The Veit Stoss Altar in Poland*, "Communications of International Proceedings", 41st IBIMA International Conference Proceedings, 2023, No 4, w druku.

⁹ H. Hirszenberger, J. Ranogajec, S. Vucetic, B. Lalic, i D. Gracanin, *Collaborative projects in cultural heritage conservation – management challenges and risks*, „Journal of Cultural Heritage” 2019 No. 37, pp. 215-224.

¹⁰ PMI Project Management Institute, *A Guide to the Project Management Body of Knowledge PMBoK 7th Edition*, 2021.

obejmuje również komunikację z interesariuszami. Dlatego w pierwszych edycjach PMBoK obszar zarządzania interesariuszami stanowił integralną część zarządzania komunikacją¹¹. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że również i obecnie zarządzanie komunikacją w projektach jest bezpośrednio powiązane z interesariuszami w definiowaniu procesów komunikacyjnych. Przykładowo, *planowanie komunikacji* polega na „opracowaniu odpowiedniego podejścia i planu działań komunikacyjnych w oparciu o potrzeby informacyjne każdego interesariusza lub grupy interesariuszy”¹². Dlatego w literaturze obszary te są często badane łącznie^{13,14}.

Kim jednak są *interesariusze*? W teorii zarządzania projektami interesariusze to „osoby, grupy lub organizacje uczestniczące w realizacji projektu, wywierające na niego wpływ lub zainteresowane realizacją lub rezultatem projektu”¹⁵. W literaturze istnieje wiele różnych metod klasyfikacji interesariuszy¹⁶. Przykładowo, można ich podzielić ze względu na wpływ i zainteresowanie projektem. Jednak najczęściej stosowaną klasyfikacją jest to, czy dany interesariusz znajduje się wewnątrz, czy na zewnątrz organizacji realizującej projekt (tj. interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni). Kryterium fizycznej lokalizacji interesariuszy ma jednak niewielkie znaczenie praktyczne, gdyż niektóre organizacje angażują podwykonawców zewnętrznych do pracy dla i wewnątrz organizacji, i w ten sposób stają się oni interesariuszami wewnętrznymi¹⁷. W przeciwieństwie do interesariuszy wewnętrznych, interesariusze zewnętrzni to ci, którzy nie mają formalnego związku z organizacją realizującą projekt, ale mogą wpływać na niego lub podlegać wpływowi projektu¹⁸. Interesariusze zewnętrzni to zatem bardzo szeroka kategoria, na którą składają się m.in. regulatorzy, inwestorzy, społeczności lokalne, klienci, konkurenci, stowarzyszenia, dostawcy, instytucje edukacyjne, turyści, i wiele innych. Szczególną grupę

¹¹ S.K. McGrath, S.J. Whitty, *Stakeholder defined*, „International Journal of Managing Projects in Business” 2017 Vol. 10, No. 4, pp. 721-748.

¹² PMI Project Management Institute, tamże, 2021.

¹³ V. Turkulainen, K. Aaltonen, P. Lohikoski, *Managing Project Stakeholder Communication: The Qstock Festival Case*, „Project Management Journal” 2015 Vol. 46, No. 6, pp. 74-91.

¹⁴ O. Zwikael, M. Salmona, J. Meredith, S.A. Zarghami, *Enhancing project stakeholder communication under insufficient knowledge of project management concepts*, „Engineering, Construction and Architectural Management” 2022.

¹⁵ IPMA International Project Management Association, *Polskie Wytyczne Kompetencji Indywidualnych ICB 4.0* 2015.

¹⁶ M. Clayton, *The Influence Agenda. A Systematic Approach to Aligning Stakeholders for Driving Change*, New York 2014.

¹⁷ A.K. Mazur, A. Pisarski, *Major project managers' internal and external stakeholder relationships: The development and validation of measurement scales*, „International Journal of Project Management” 2015 Vol. 33, No. 8, pp. 1680-1691.

¹⁸ G.M. Winch, *Managing project stakeholders*, In P.W. G. Morris, and J.K. Pinto (Eds.), *The Wiley guide to managing projects*, 2004, pp. 321-339.

stanowią w tym przypadku media. Choć większość źródeł klasyfikuje media (dziennikarzy) jako jedną z kategorii interesariuszy zewnętrznych, niektórzy badacze twierdzą, że stanowią oni zupełnie oddzielną, niezależną grupę¹⁹. Media mogą bowiem w znaczący sposób wpływać na zachowania innych i są w stanie kontrolować przepływ informacji pomiędzy różnymi aktorami²⁰.

Sposób komunikacji w dużym stopniu wpływa na poziom zaangażowania interesariuszy i determinuje ich zaufanie do projektu²¹. Komunikacja jest zatem jednym z podstawowych zadań krytycznych dla sukcesu projektu²². Sukces ten polega, między innymi, na spełnieniu oczekiwań kluczowych interesariuszy²³. Dlatego standardy zarządzania projektami wypracowane przez inną organizację zrzeszającą kierowników projektów – IPMA (ang. *International Project Management Association*) – także łączą zarządzanie projektem z zastosowaniem odpowiednich narzędzi w celu zaspokojenia potrzeb interesariuszy, a sukces projektu definiowany jest jako ich „zadowolenie z rezultatów projektu”²⁴. Tym samym osiągnięcie sukcesu projektu staje się większym wyzwaniem, niż gdyby miarą sukcesu było jedynie „uzyskanie częściowych produktów projektu na czas i w ramach budżetu”²⁵.

Pomimo istotności tego tematu, problematyka aplikacji metodyk i standardów zarządzania projektem w przedsięwzięciach konserwatorskich, realizowanych w obiektach dziedzictwa kulturowego, jest rzadko omawiana w literaturze nie tylko polskiej, ale i zagranicznej. Nieliczne badania w tym zakresie koncentrują się głównie na zarządzaniu ryzykiem²⁶ lub wdrażaniu nowych technologii²⁷. Tym bardziej brakuje

¹⁹ I. Koehler, S. Raithel, *Internal, external, and media stakeholders' evaluations during transgressions*, „Corporate Communications: An International Journal” 2018.

²⁰ D. Vogler, M. Schranz, M. Eisenegger, *Stakeholder group influence on media reputation in crisis periods*, „Corporate Communications: An International Journal”, 2016 Vol. 21, No. 3, pp. 322-332.

²¹ J.J. Molwus, B. Erdogan, S. Ogunlana, *Using structural equation modeling (SEM) to understand the relationships among critical success factors (CSFs) for stakeholder management in construction*, „Engineering, Construction and Architectural Management” 2017 Vol. 24, No. 3, pp. 426-450.

²² A. Alsulaimi, T. Abdullah, *Management of Stakeholder Communications in IT Projects*, 3rd International Conference on Computer Applications & Information Security (ICCAIS), 2020.

²³ PMI Project Management Institute, *A Guide to the Project Management Body of Knowledge PMBoK 7th Edition*, 2021.

²⁴ IPMA International Project Management Association, *Polskie Wytyczne Kompetencji Indywidualnych ICB 4.0*, 2015.

²⁵ IPMA International Project Management Association, *Polskie Wytyczne Kompetencji Indywidualnych NCB 3.0*, 2009.

²⁶ P. Santosuosso, *A satisfaction-based model for risk indexing in cultural heritage conservation*, „Journal of Cultural Heritage” 2022 No. 57, pp. 173-183.

²⁷ A. Marto, A. Gonçalves, M. Melo, M. Bessa, *A survey of multisensory VR and AR applications for cultural heritage*, „Computers & Graphics” 2022 No. 102, pp. 426-440.

w literaturze światowej odniesień do zarządzania projektami (w tym do zarządzania interesariuszami i komunikacją) realizowanymi w obiektach sakralnych.

Wielowymiarowość wartości i znaczenia zabytkowych budowli kościelnych wymaga szczególnej wrażliwości i wyczucia we współczesnych procesach komunikacji i środkach masowego przekazu.

Dziedzictwo kulturowe obejmujące architekturę sakralną to bardzo specyficzna sfera działalności projektowej (głównie odnosząca się do projektów o charakterze konserwatorskim). Sfera ta, przez niektóre źródła umiejscowiona pomiędzy *sacrum a profanum*, traktuje sakralne budowle zarówno jako obiekty sprawowania kultu religijnego, jak i ruchu turystycznego²⁸. Zabytki sztuki kościelnej reprezentują więc szerokie spektrum wartości, w tym wartość historyczną jako dzieło architektoniczne oraz symboliczną i emocjonalną jako miejsce chrześcijańskiego kultu. Dlatego na przestrzeni wieków podejmowano wiele inicjatyw ukierunkowanych na ochronę i konserwację tych wyjątkowych elementów dziedzictwa kulturowego. Pierwsze takie działania miały miejsce u schyłku chrześcijańskiej starożytności, co było związane z adaptacją pogańskich budowli na miejsca kultu chrześcijańskiego. Liczne przykłady pokazują, że w ten sposób ocalały one od rozbiórki lub degradacji. W średniowieczu z kolei rozbudowano wiele chrześcijańskich budowli, co stanowiło odpowiedź na rosnącą liczbę wiernych, a także przeprowadzono liczne prace konserwatorskie. W Polsce świadomość potrzeby ochrony historycznych budowli, w tym obiektów sakralnych, zaczęła się kształtować od połowy XVIII wieku, kiedy wyłoniły się pierwsze inicjatywy związane z ochroną zabytków²⁹.

Wielowymiarowość wartości i znaczenia zabytkowych budowli kościelnych wymaga szczególnej wrażliwości i wyczucia we współczesnych procesach komunikacji i środkach masowego przekazu. Dlatego autorzy artykułu przeprowadzili analizę komunikatów pojawiających się w mediach w odniesieniu do jednego z najważniejszych projektów (oprócz projektu konserwacji ołtarza Wita Stwosza) realizowanych w kościele Mariackim w ostatnim dziesięcioleciu. Analiza ta, będąca

²⁸ M. Ostrowski, *Pomiędzy sacrum a profanum – o turystyce w obiektach sakralnych*, „Turyzm” 2005 z. 15, nr 1/2, s. 41-52.

²⁹ G. Grąbczewski, *Rozwój problematyki konserwatorskiej architektury sakralnej – rys historyczny*, „Re-sovia Sacra” 2021 nr 28, s. 101-117.

częścią szerszej rozumianego zarządzania komunikacją w projekcie, może wskazać nie tylko pozytywne strony, ale także pewne niedostatki w komunikacji medialnej z zewnętrznymi interesariuszami. Pozwoli to na sformułowanie stosownych wniosków i zaleceń, przydatnych także dla przedstawicieli mediów.

2. Integralność praktyk komunikacyjnych z etapami powstawania instrumentarium

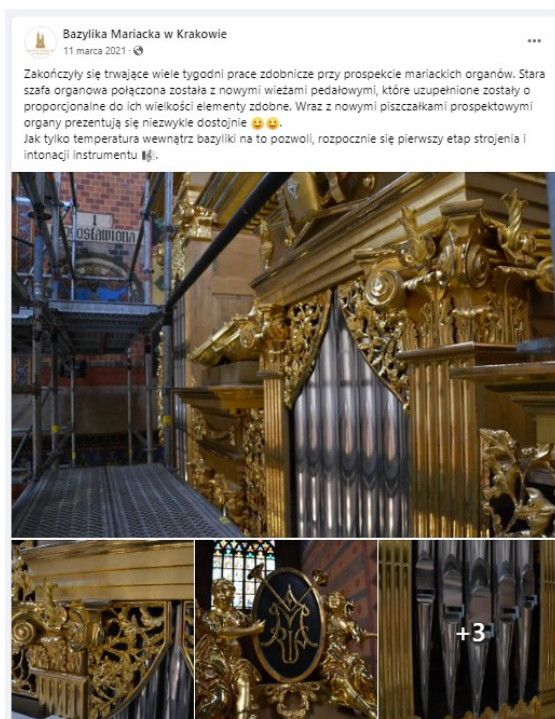
Planowanie kalendarium prac rewitalizacyjnych³⁰ wraz z kalendarium informowania opinii publicznej obejmowało kilka ściśle zdefiniowanych etapów. Etap pierwszy (2015 rok) to ocena stanu instrumentarium bazyliki Mariackiej przez Archidiecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej. Etap drugi (2016) to rozstrzygnięcie konkursu na konserwację i budowę instrumentarium organowego, który wygrała firma Rieger Orgelbau. W kolejnym etapie, obejmującym lata 2016-2017, zawarte zostały umowy między parafią Mariacką a firmą Rieger na prace przy muzycznym instrumentarium mariackim oraz rozpoczęto prace przygotowawcze i planistyczne. 5 października 2017 parafia Mariacka wraz z firmą Comarch wydała wspólny komunikat prasowy o współpracy w dziele poprawy jakości muzyki organowej w bazylice Mariackiej. Czwarty etap (2018 rok) obejmował renowację organów chórowych w prezbiterium, których poświęcenie i oddanie do użytku nastąpiło 15 grudnia 2018 roku.

Na początku kolejnego etapu (2019-2020) odbyła się konferencja prasowa (10.01.2019) dotycząca rozpoczętych prac naprawczych i wymiany elementów instrumentarium organowego w kościele Mariackim, w tym także budowy nowych organów głównych. W maju parafia wydała ulotkę informacyjną pt. "Nowe Organy" oraz rozpoczęła "Akcję piszczałkową", w ramach której donator otrzymywał medal w formie plakiety z wizerunkiem organów mariackich. W tym czasie prace rewitalizacyjne związane były kolejno z budową części składowych instrumentu głównego w Schwarzach, pierwszym etapem jego montażu w kościele Mariackim, pracami konserwatorskimi przy zachowanych zabytkowych fragmentach prospektu, pracami zdobniczymi przy nowych częściach szafy organowej, pierwszym etapem pełnej konserwacji technicznej i estetycznej przy dekoracji empory chóru oraz pod koniec roku na drugim etapie montażu poszczególnych części. Etap szósty (rok 2021) to pierwsza faza strojenia i intonacji instrumentu oraz kontynuacja prac przy emporze chóru, odbiór techniczny organów przeprowadzony przez Archidiecezjalną Komisję Muzyki Kościelnej, ostatnia faza prac konserwatorskich i zdobniczych przy dekoracji empory chóru oraz testy stabilności stroju poszczególnych głosów i testowanie elektrycznych systemów sterujących, rejestrowych i połączeń między

³⁰ *Przebudowa organów głównych*, (brak daty opubl.), <https://mariacki.com/przebudowa-organow-gλωνnych> (18.03.2023).

instrumentami. Etap ostatni (2022 rok) to zakończenie prac konserwatorskich przy balustradzie chóru nawy głównej, demontaż rusztowań, odbiór końcowy prac konserwatorskich na chórze nawy głównej i emporze z udziałem przedstawiciela Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, drugi etap strojenia i intonacji instrumentu. 14 maja 2022 nastąpiło poświęcenie organów głównych. Podczas liturgii wystąpiły zespoły mariackie: Chór „Hasło”, Schola Mariacka i Cappella Marialis. Po Mszy odbył się krótki koncert inauguracyjny w wykonaniu mariackich organistów. Z tej okazji wydana została okazjonalna publikacja „Instrumentarium mariackie”. Dnia 26 maja 2022 nowy instrument został zaprezentowany mediom.

Na każdym etapie prowadzonych prac informacje o bieżących działaniach podawane były w niedzielnych ogłoszeniach parafialnych. Aktualności umieszczane były także na stronie internetowej bazyliki, na jej profilu na facebooku oraz twitterze (przykład na rys. 1). Teksty opatrzone zawsze były fotografiami. Media informowane były o postępach drogą elektroniczną (informacje prasowe). Komunikacja bazowała na stałym kontakcie z przedstawicielami mediów, w szczególności prasy lokalnej. Bardzo istotną rolę w tym kontekście odgrywał profil FB bazyliki Mariackiej. Były tam na bieżąco wrzucane posty z opisem kolejnych prac projektowych. Z informacji tych często korzystali później dziennikarze.

Rys.1. Przykładowe informacje na FB

Źródło: opracowanie własne.

Jeśli chodzi o interesariuszy, przed rozpoczęciem projektu dokonano ich szczegółowego rozpoznania i analizy w celu optymalizacji strategii komunikacyjnych, w tym dostosowania treści przekazów zamieszczanych na stronie oraz treści przekazywanych do mediów w formie informacji prasowych. W pierwszej kolejności dokonano podziału według kryterium interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych (tab. 1), przy czym dalsza część rozważań dotyczy aktorów zewnętrznych i ich zapotrzebowania na określone informacje związane z projektem.

Tab. 1. Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni projektu i zapotrzebowanie informacyjne

Interesariusze	Skład i/lub rola	Zapotrzebowanie (oczekiwania) informacyjne
Interesariusze wewnętrzni		
Zespół projektowy	kierownik projektu, specjalista ds. komunikacji, konserwator zbiorów artystycznych, przedstawiciele administracji	informacje wewnętrzne
Pracownicy niezaangażowani bezpośrednio w projekcie	organiści, pracownicy obsługi, księża, itp.	informacje wewnętrzne
Wykonawca	firma Rieger Orgelbau	informacje wewnętrzne
Interesariusze zewnętrzni		
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków	główny konserwator, przedstawiciele urzędu	postęp w pracach projektowych, udział w komisjach
Archieidiecejalna Komisja Muzyki Kościelnej	przewodniczący Komisji	postęp w pracach projektowych, udział w komisjach
Sponsorzy	firma Comarch, instytucje, indywidualni donatorzy	Regularny postęp w pracach projektowych. Stan aktualny na dany dzień.
Parafianie, turyści oraz osoby zainteresowane muzyką kościelną	osoby odwiedzające bazylikę w celach turystycznych lub modlitewnych	Informacja na temat dostępności przestrzeni bazyliki, możliwości wystuchania koncertów organowych, udział w nabożeństwie z towarzyszeniem organów, itp.
Ludzie muzyki	organiści spoza bazyliki i inni muzycy	Regularny postęp w pracach projektowych. Informacja o możliwości użytkowania instrumentu.
Media (dziennikarze)	przekazy do innych interesariuszy zewnętrznych	Regularne informacje dotyczące postępu prac oraz utrudnień dla odwiedzających bazylikę.

Źródło: opracowanie własne.

Publikowane i przekazywane na profilu FB komunikaty konstruowane były w sposób zapewniający łatwość odbioru i przydatność informacji, poprzez zrównoważenie niezbędnych szczegółów techniczno-finansowych oraz informacji na temat utrudnień w ruchu turystycznym i podczas sprawowania liturgii.

Zaprezentowana powyżej strategia informacyjna bazyliki Mariackiej, oraz integralność jej działań komunikacyjnych z etapami powstawania instrumentarium, miały wpływ na ilość i treść przekazów publikowanych przez media. Aspekty te zostaną poddane analizie w kolejnych częściach artykułu.

3. Metodyka badań zewnętrznych przekazów medialnych i materiał badawczy

Jeśli chodzi o przekazy zewnętrzne, a więc publikowane przez media, w procesie kwerendy i gromadzenia materiałów zastosowano ręczne wyszukiwanie materiałów przy użyciu popularnej wyszukiwarki Google, której udział na polskim rynku w 2022 roku wyniósł 96%³¹. W okno wyszukiwarki wpisano odpowiednio: organy mariacki site: wyborcza.pl, dziennikpolski24.pl, gazetakrakowska.pl, gosc.pl, m.niedziela.pl, rp.pl, radiokrakow.pl, radioplus.pl, radiomaryja.pl, rmf.fm, krakow.tvp.pl, tvp.info, regiony.tvp.pl, naszkrakow.com, krakow.naszemiasto.pl, opoka.org.pl, lovekrakow.pl, lifeinkrakow.pl, pap.pl, liturgia.pl, niezalezna.pl, propertydesign.pl, fronda.pl, katolik.pl, diecezja.pl, krknews.pl, kai.pl, misyjne.pl. Ze względu na stosunkowo długi przedział czasowy wydarzenia, nie wpisywano żadnych konkretnych dat.

Strategia informacyjna bazyliki Mariackiej oraz integralność jej działań komunikacyjnych z etapami powstawania instrumentarium miały wpływ na ilość i treść przekazów publikowanych przez media.

Choć istnieją zaawansowane, zautomatyzowane metody ekstrakcji danych elektronicznych, jak np. webscraping, nie znalazły one zastosowania w przedmiotowej analizie. Po pierwsze, temat nie był tak popularny pod względem medialnym, jak równolegle realizowany projekt konserwacji ołtarza Wita Stwosza, co skutkowało relatywnie niższą spodziewaną liczbą przekazów. Po drugie, uczące się boty takie jak np. Browse AI³² służą do wydobycia dużej ilości danych ze stron internetowych, a zatem wyłącznie w wersji elektronicznej. Przeprowadzona kwerenda obejmowała także prasę drukowaną, której treści były jednak tożsame z ich wydaniem internetowymi. Charakterystyczne jest także to, że artykuły prasowe występowały wyłącznie w prasie lokalnej (brak jakichkolwiek przekazów w prasie ogólnopolskiej, jak m.in. rp.pl). Wyekstrahowane teksty (jedynie te, które zostały udostępnione bezpłatnie online w wersji pełnotekstowej) oraz materiały audio i wideo zdeponowano na dysku twardym, włączając do korpusu według kolejności ich pojawiania się w wyszukiwarce. W przypadku materiałów audio i wideo do korpusu włączono ich transkrypcje, traktując zestaw "audycja/program plus transkrypcja" jako jedną

³¹ M. Kuchta, *Najpopularniejsze wyszukiwarki internetowe*, wpis z 13.09.2022, <https://ks.pl/blog/najpopularniejsze-wyszukiwarki-internetowe> (14.10.2023).

³² <https://www.browse.ai>

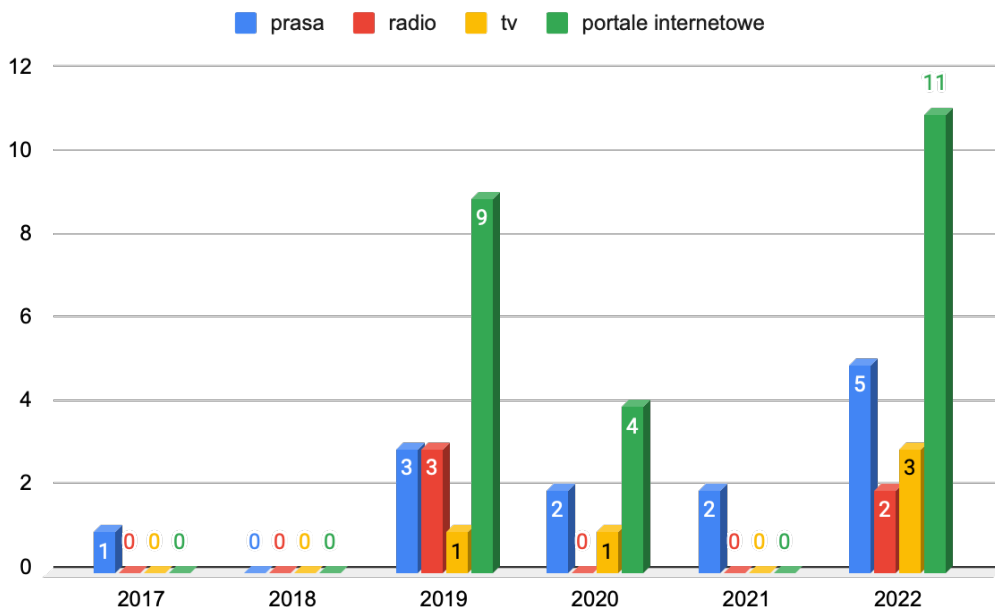
jednostkę analityczną (tj. analizie podlegał jedynie tekst). W ten sposób zebrano łącznie 47 tekstów (tab. 2), które zostały posegregowane przy wykorzystaniu aplikacji bazodanowej Ninnox. Po wyczyszczeniu z metadanych (np. nazwiska autorów, hiperlinki) teksty zostały skompilowane, a następnie poddane korpusowej analizie treści za pomocą oprogramowania *AntConc* (v.3.5.9), służącego do badania korpusów tekstowych. Ze względu na powtarzające się treści, analizie korpusowej poddano ostatecznie 45 przekazów.

Tab. 2. Liczba materiałów w poszczególnych mediach

	Prasa	Radio	Telewizja	Portale internetowe	Razem
W trakcie trwania projektu	8	3	2	13	26
Zakończenie projektu	5	2	3	11	21

Źródło: opracowanie własne.

Największa liczba komunikatów medialnych została umieszczona na portalach informacyjnych (24), a następnie w prasie (13). Spowodowane jest to faktem, iż na rynku medialnym istnieje obecnie coraz więcej portali o charakterze informacyjnym i kulturowym, szczególnie o zasięgu lokalnym. Jeśli chodzi o liczbę publikacji w poszczególnych latach, zostało to przedstawione na rys. 2.

Rys. 2. Liczba materiałów prasowych w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne.

Jeśli chodzi o integralność przekazów zewnętrznych z etapami powstawania instrumentarium, rozpoczęcie projektu (2017) zostało zauważone tylko w jednym artykule prasowym. Większe zainteresowanie medialne miało miejsce w 2019 roku (16 materiałów), co zbiegło się z oddaniem do użytku i poświęceniem odnowionych organów chórowych w prezbiterium w połowie grudnia 2018 r (zakończenie czwartego etapu projektu), oraz z konferencją prasową mającą miejsce na początku stycznia 2019 roku. Zdecydowanie największe zainteresowanie mediów (łącznie 21 materiałów) objęło ostatnią fazę realizacji projektu. Dużym medialnym wydarzeniem stało się poświęcenie i przekazanie do użytku organów głównych.

Z punktu widzenia celu badań, a także praktyki zarządzania komunikacją w projekcie, istotne było z jednej strony zbadanie charakteru przekazów, a z drugiej występowania w nich reakcji na informacje o projekcie przekazywane przez bazylikę Mariacką w ramach jej strategii informacyjnej ("feedback"). Kolejna część artykułu stanowi próbę odpowiedzi na te problemy.

4. Analiza przekazów medialnych dotyczących instrumentarium organowego

Artykuły prasowe dotyczące projektu rewitalizacji instrumentarium mariackiego ukazały się w pięciu tytułach prasowych o charakterze lokalnym: krakowskim "Gościu Niedzielnym", "Niedzieli Małopolskiej", edycji krakowskiej "Gazety Wyborczej" oraz w "Dzienniku Polskim" i "Gazecie Krakowskiej". Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku dwóch ostatnich tytułów, ze względu na fakt, iż należą one do jednej grupy wydawniczej Polska Press i działają na jednym terenie – publikowane były te same materiały. Temat organów mariackich pojawił się w czterech rozgłośniach: Radiu Kraków, Radiu Plus, Radiu Maryja oraz RMF FM oraz w telewizji TVP3 Kraków, TVP3 Regiony oraz TVP Info. Najwięcej materiałów opublikowane zostało przez portale informacyjne. Były to: Agencja Informacyjna Nasz Kraków (naszkrakow.com), LoveKraków.pl, Polska Agencja Prasowa (pap.pl), Kraków Nasze Miasto (krakow.naszemiasto.pl), Liturgia.pl, Katolicka Agencja Informacyjna (ekai.pl), Misyjne.pl, Katolik.pl, KRKNews.pl, Fronda.pl, LifeinKrakow.pl, Niezależna.pl, Propertydesing.pl, Opoka.org.pl oraz strona internetowa archidiecezji krakowskiej (diecezja.pl). Statystyki wyżej wymienionych materiałów prasowych, radiowych, telewizyjnych oraz internetowych zostały przedstawione zbiorczo w tab. 3.

Tab. 3. Statystyki materiałów prasowych, radiowych, telewizyjnych i internetowych dotyczących projektu rewitalizacji organów

Źródło	Liczba materiałów	Liczba zdjęć	Liczba wyrazów	Liczba znaków (bez spacji)	Czas trwania	Liczba wypowiedzi
Materiały prasowe opublikowane w wersji elektronicznej						
Dziennik Polski	3	24	1108	7242	-	-
Gazeta Krakowska	3	72	1412	9268	-	-
Krakowski Gość Niedzielny	4	60	930	5908	-	-
Niedziela	2	2	1153	7567	-	-
Gazeta Wyborcza	1	17	119	780	-	-
Materiały opublikowane na stronach internetowych stacji radiowych						
Radio Kraków	2	17	471	2979	00:02:20	3
Radio Plus	1	1	718	4750	00:00:00	0
Radio Maryja	1	1	538	3554	00:00:00	0
RMF FM	1	1	315	1913	00:02:39	1
Materiały opublikowane na stronach internetowych informacyjnych kanałów telewizyjnych						
TVP3 Kraków	3	4	471	3029	00:03:46	2
TVP Info	1	0	239	1484	00:02:44	3
TVP Regiony	1	1	132	843	00:00:00	0
Materiały opublikowane na portalach internetowych						
naszkrakow.com	3	3	512	3436	-	-
krakow.naszemiasto.pl	3	56	893	5973	-	-
opoka.org.pl	1	1	405	2598	-	-
lovekrakow.pl	4	52	1527	9874	-	-
lifeinkrakow.pl	1	17	119	791	-	-
pap.pl	1	1	549	3629	-	-
liturgia.pl	1	1	749	4957	-	-
niezależna.pl	1	1	539	3564	-	-
propertydesign.pl	1	1	554	3634	-	-
fronda.pl	1	1	756	4995	-	-
katolik.pl	1	1	748	4964	-	-
diecezja.pl	1	252	748	4964	-	-
krknews.pl	1	2	372	2450	-	-
kai.pl	2	1	1144	7560	-	-
misyjne.pl	2	3	1146	7568	-	-

Źródło: opracowanie własne.

Analizując materiały opublikowane w wersji elektronicznej zauważyć można, że tekst opatrzone został dużą liczbą fotografii, co rozpatrując w kontekście ogólnych tendencji medialnych, miało na celu ubogacenie treści przekazu i przyciągnięcie uwagi odbiorców. Na cztery rozgłoszenie radiowe, które przygotowywały materiał o rewitalizacji organów mariackich, dwie opublikowały materiał audiowizualny. Pozostałe dwie umieściły informację jedynie w formie tekstowej. Podobnie jak w przypadku rozgłoszeń radiowych, materiał audiowizualny ukazał się w dwóch

informacyjnych kanałach telewizyjnych. Opublikowane zostały pojedyncze zdjęcia pod nagłówkami poszczególnych tekstów. Materiał zrealizowany przez TVP3 Kraków miał charakter tzw. *live* – był transmitowany z wnętrza bazyliki Mariackiej. Największa liczba zdjęć w formie galerii została opublikowana przez stronę internetową archidiecezji krakowskiej. Dotyczyły one uroczystości poświęcenia organów głównych. Po kilkadziesiąt fotografii zaprezentowały także krakow.naszemiasto.pl oraz lovekrakow.pl – zdjęcia te pochodziły w głównej mierze z poszczególnych etapów prac przy organach.

Na podstawie przeprowadzonej analizy wyróżniono trzy gatunki dziennikarskie użyte w materiałach prasowych: wzmiankę, rozszerzoną informację oraz sprawozdanie o charakterze relacji. Słowa kluczowe, użyte w tytułach (nagłówkach) materiałów to: *organy*, *nowe organy*, *kościół Mariacki*, *bazylika Mariacka*, *renowacja* oraz *poświęcenie*.

Korpus, złożony z 45 artykułów, został poddany analizie frekwencyjnej wraz z analizą kolokacji, polegającą na wyszukiwaniu specyficznych połączeń wyrazowych. W pierwszej kolejności wyeliminowano te wyrazy, które nie wnoszą nic interesującego z punktu widzenia analizy, tj. zaimki, spójniki i przyimki. W celu właściwego określenia frekwencji korpusu tekstowego uwzględniono jedynie podstawowe formy słów (tzw. *lemma*), bez końcówek fleksyjnych, uzyskując 1097 lematów i 12836 tokenów. Słowa o najwyższej frekwencji to (oprócz *organy* – 502): *instrument* (374), *mariacki* (327), *nowy* (255), *główny* (195), *bazylika* (143). Były to równocześnie najczęściej spotykane kolokacje słowa *organy*. Opisy ponadto zawierały liczne odniesienia i informacje techniczne, znajdujące odzwierciedlenie w wysokiej frekwencji słownictwa profesjonalnego jak np. *rewitalizacja* (66), *projekt* (57), *piszczałkowy* (55), *prace* (m.in. *konserwatorskie*, *pozłotnicze*, *zdobnicze*, *montażowe*) (51), *piszczałka* (48), *elementy* (44), *przebudowa* (44), *konserwacja* (37), *renowacja* (37), *szafa* (30), *prospekt organowy* (28), *manualowy* (22).

Zbadano ponadto obecność słów związanych ze sferą *sacrum* kościoła Mariackiego, jak np. *Bóg* (40), *liturgia* (57), *modlitwa* (14), *niebiański* (11), *boży* (9), *boski* (0), *wiara* (0). Było ich zatem niewiele, podobnie jak słownictwa ekspresywnego, czyli nacechowanego emocjonalnie. Do zbadania tego aspektu wykorzystano ogólnodostępną listę polskich słów emocjonalnych³³. Spośród przymiotników nacechowanych pozytywnie, które mogłyby być wykorzystane w relacji dotyczącej projektu związanego przecież z pięknem i muzyką (np. *przyjemny*, *optymistyczny*, *wspaniały*, *harmoonijny*) w tekście nie użyto ani jednego z nich. Jednym z niewielu słów nacechowanych pozytywnie była *jakość*, zarówno w odniesieniu do brzmienia instrumentu (“muzyka

³³ *Interactive Analysis of the NAWL Database*, (brak daty opubl.), <https://exp.lobi.nencki.gov.pl/nawl-analysis> (25.03.2023).

organowa, jej jakość, dorównuje wyposażeniu”), jak i do prac (“jakość wykonania i wykorzystanych materiałów”). Z drugiej strony, nie zidentyfikowano w tekście słów nacechowanych negatywnie, co sprawia, że wszystkie analizowane materiały miały wydźwięk neutralny.

W związku z faktem, iż organy mariackie swoją bogatą historią sięgają już do końca XIV wieku w analizowanych przekazach medialnych odnaleźć można liczne zapiski odnoszące się do trzech postaci związanych z poprzednimi budowami i konserwacjami instrumentarium mariackiego. Najwięcej (43 razy) występuje Kazimierz Żebrowski. Jego nazwisko wymieniane jest w kontekście organów średnich, m.in.: “Renowację przeszły już organy średnie z 1912 r. autorstwa Kazimierza Żebrowskiego”³⁴ oraz “Pochodzące z 1912 roku, a dziś 14-głosowe organy chórowe autorstwa Kazimierza Żebrowskiego w prezbiterium zostały oddane do użytku 15 grudnia 2018 roku po gruntownym remoncie dokonany przez firmę Rieger Orgelbau”³⁵. 26 razy wymieniono natomiast Tomasza Falla, który zbudował organy małe w 1899 roku. Jak informowano “Trzecie, najmniejsze, organy Falla są w na tyle dobrym stanie, że nie ma potrzeby ich renowacji”³⁶. Wymagały one jedynie drobnych korekt, których dokonał Lech Skoczylas: “8-głosowy pozytyw Tomasza Falla z końca XIX wieku został oddany w 2016 roku”³⁷. Trzecią postacią zasłużoną dla muzycznego dziedzictwa parafii Mariackiej jest Ignacy Ziarnicki. W przekazach jego nazwisko wystąpiło 14 razy w nawiązaniu do wyglądu szafy organowej instrumentu głównego: “Wygląd nowej szafy organowej jest kontynuacją klasycystycznego projektu Ignacego Ziarnickiego”³⁸.

Materiał tekstowy został także poddany analizie pod kątem występowania w korpusie reakcji aktorów zewnętrznych. Tuż przed rozpoczęciem realizacji projektu rewitalizacji organów zwrócono uwagę na ryzyko z tym związane (“obciążenie chóru

³⁴ M. Dziura, *W Bazylice Mariackiej powstaną nowe organy*, TVP3 Kraków, z 10.01.2019, <https://krakow.tvp.pl/40799076/w-bazylice-mariackiej-powstana-nowe-organy> (14.10.2023);

³⁵ JK., *Kraków. Tak prezentują się nowe organy główne Bazyliki Mariackiej. Zobaczcie zdjęcia!*, Kraków Nasze Miasto, z 27.05.2022, <https://krakow.naszemiasto.pl/krakow-tak-prezentuja-sie-nowe-organy-glowne-bazyliki/ar/c13-8836707> (14.10.2023).

³⁶ Md (KAI), *Kraków: renowacja organów w Bazylice Mariackiej*, “Niedziela” z 10.01.2019, <https://www.niedziela.pl/artykul/40200/Krakow-renowacja-organow-w-Bazylice> (14.10.2023).

³⁷ E. Bajorek-Dziuban, *Bazylika Mariacka. Tak wyglądają organy po 7-letniej rewitalizacji [ZDJĘCIA]*, LoveKrakow.pl, z 26.05.2022, https://lovekrakow.pl/aktualnosci/bazylika-mariacka-tak-wygladaja-organy-po-7-letniej-rewitalizacji-zdjecia_46232.html (14.10.2023).

³⁸ M. Mrowiec, *Kraków. Nowy głos przebudowanych organów w kościele Mariackim*, “Gazeta Krakowska” z 15.05.2022, <https://gazetakrakowska.pl/krakow-nowy-glos-przebudowanych-organow-w-w-kosciele-mariackim/ar/c1-16341395> (14.10.2023); *Poświęcenie nowych organów głównych krakowskiej Bazyliki Mariackiej*, Radio Plus, z 14.05.2022, <https://www.radioplus.pl/krakow/po-swiecenie-nowych-organow-glownych-krakowskiej-bazyliki-mariackiej-aa-Ug1r-A9Hz-ieQw.html> (14.10.2023).

organowego i uszkodzenie jego elementów”, “uszkodzenie zabytkowej polichromii na skutek siły głosu nowego instrumentu”). Mogło to wzbudzać niepokój, jednak w tym samym miejscu przedstawiono środek zaradczy (“dodatkowe ekspertyzy konstrukcyjne”):

Jak zaznacza wojewódzki konserwator, projekt nowych organów wykonany przez austriacką firmę będzie wymagał jeszcze ekspertyzy konstrukcyjnej – czy chór organowy wytrzyma dodatkowe obciążenie. Ponadto akustycy będą musieli ustalić, czy jeśli zwiększy się siła głosu – bo organy będą większe – nie doprowadzi to do uszkodzenia zabytkowych elementów we wnętrzu. – W szczególności niskie tony mogą powodować uszkodzenia. Już zdarzało się, że gdy trwały burzliwe imprezy sylwestrowe na Rynku, w kościele spadały kawałki polichromii – przypomina Janczykowski³⁹.

Inne wypowiedzi dotyczyły zakresu prac, które mają zostać lub zostały wykonane w ramach projektu (przykładowo, demontaż starego i wprowadzenie nowego instrumentu):

Założenie jest takie, że miejsce zdemontowanego niezabytkowego instrumentu zajmą stare organy, z początku XIX w., które w tym momencie są z tyłu. A gdy z tyłu zwolni się miejsce, można tam wprowadzić dodatkowy instrument – mówi Jan Janczykowski, wojewódzki konserwator zabytków⁴⁰.

Wypowiedzi o pozytywnym zabarwieniu dotyczyły głównie sfery muzycznej (np. „brzmiący szlachetnie nowy instrument”):

Mam uzasadnione nadzieje, że brzmiący szlachetnie nowy instrument będzie jednym z najlepszych nie tylko w Polsce, ale i w świecie – powiedział prof. Zalewski⁴¹.

Warto nadmienić, że w kontekście badania “feedbacku” interesariuszy zewnętrznych przydatne byłoby dokonanie analizy komentarzy znajdujących się pod materiałem medialnym. Jednak w większości przypadków opcja dodawania komentarzy była albo wyłączona, albo też nie były one dodawane. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na specyfikę interesariuszy projektu, którzy albo komunikowali się

³⁹ M. Mrowiec, *Kościół mariacki będzie miał organy z Austrii*, „Dziennik Polski” z 10.10.2017, <https://dziennikpolski24.pl/kosciol-mariacki-bedzie-mial-organy-z-austrii-zdjecia/ar/12563008> (23.03.2023).

⁴⁰ tamże.

⁴¹ B. Gancarz, *Nowe brzmienie mariackich organów*, „Krakowski Gość Niedzielny” z 10.01.2019, <https://krakow.gosc.pl/doc/5277286.Nowe-brzmienie-organow-mariackich> (23.03.2023).

z zespołem projektowym w sposób bezpośredni (m.in. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, Archidiecezjalna Komisja Muzyki Kościelnej, Sponsorzy) albo czynili to przez stronę FB bazyliki Mariackiej lub jakiegokolwiek inne portale społecznościowe (np. turyści). Najliczniejszą grupę interesariuszy stanowili turyści zagraniczni, jednak ze względów językowych badanie ich reakcji na projekt byłoby zbyt trudne, o ile w ogóle możliwe. Dlatego dla celów badań przyjęto założenie, że opinie kluczowych interesariuszy na temat projektu rewitalizacji organów w kościele Mariackim znajdują się wyłącznie w treściach medialnych, co stanowiło pewne ograniczenie metodyczne.

Podsumowanie i wnioski

Celem przedstawionych w artykule badań była analiza zewnętrznych przekazów medialnych pochodzących z różnych źródeł (prasa, radio, telewizja, portale internetowe) pod względem reprezentacji projektu rewitalizacji organów w bazylice Mariackiej w Krakowie. Jest to ważne z punktu widzenia planowania i oceny komunikacji z zewnętrznymi interesariuszami projektu. Przeprowadzona analiza zawartości materiałów medialnych pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków podsumowujących:

- a. Zidentyfikowano 47 materiałów opublikowanych w zdecydowanej większości w latach 2019-2022, przy czym większość z nich w fazie zamykającej projekt.
- b. Wszystkie materiały mają wydźwięk neutralny, bez nacechowania emocjonalnego, choć w przypadku omawianego projektu zastosowanie pewnych określeń związanych z pięknem muzyki organowej mogłoby wzmocnić jego pozytywny odbiór.
- c. Wszystkie materiały charakteryzują się technicznym, fachowym językiem związanym z pracami rewitalizacyjnymi, przy niskiej frekwencyjności słów związanych z sakralną stroną bazyliki Mariackiej. Pozytywną stroną takiego stylu jest z pewnością informacyjność i przekazanie wiedzy o szczegółach realizacji projektu do wiadomości publicznej (w takim zakresie, na jaki pozwala czas antenowy lub powierzchnia w prasie czy na portalach), co jest wyrazem transparentności działania realizatorów projektu. Z drugiej strony, minimalizowanie czy też całkowita eliminacja słownictwa *sacrum* może sprawić wrażenie sekularyzacji miejsca sprawowania kultu religijnego.

Projekt rewitalizacji organów w kościele Mariackim być może nie cieszył się taką uwagą medialną jak realizowany w tym samym czasie projekt renowacji ołtarza Wita Stwosza. Niemniej jednak był to projekt bardzo istotny nie tylko z punktu widzenia jakości sprawowania liturgii, ale także z perspektywy dbałości o dziedzictwo kulturowe. Sama muzyka organowa wymaga szerszego upowszechnienia i popularyzacji ze względu na niematerialne dziedzictwo lokalnej kultury, dziedzictwo światowe (np. twórczość J.S. Bacha) oraz promowanie dziedzictwa duchowego chrześcijan.

Dlatego aspekt komunikacyjny tego przedsięwzięcia był jednym z podstawowych wymiarów działań zarządczych. Natomiast analiza zewnętrznych przekazów medialnych pozwoliła na wyłonienie pewnych niedostatków i braków, które mogą być wyeliminowane w innych projektach realizowanych na terenie zabytkowych obiektów sakralnych.

Bibliografia

- Alsulaimi A., Abdullah T., *Management of Stakeholder Communications in IT Projects*, 3rd International Conference on Computer Applications & Information Security (ICCAIS), 2020.
- Bajorek-Dziuban E., *Bazylika Mariacka. Tak wyglądają organy po 7-letniej rewitalizacji [ZDJĘCIA]*, Love-Krakow.pl, z 26.05.2022, https://lovekrakow.pl/aktualnosci/bazylika-mariacka-tak-wygladaja-organy-po-7-letniej-rewitalizacji-zdjecia_46232.html (14.10.2023).
- Clayton M., *The Influence Agenda. A Systematic Approach to Aligning Stakeholders for Driving Change*, New York 2014.
- Dziura M., *W Bazylice Mariackiej powstaną nowe organy*, TVP3 Kraków, z 10.01.2019, <https://krakow.tvp.pl/40799076/w-bazylice-mariackiej-powstana-nowe-organy> (14.10.2023).
- Gancarz B., *Nowe brzmienie mariackich organów*, „Krakowski Gość Niedzielny” z 10.01.2019, <https://krakow.gosc.pl/doc/5277286.Nowe-brzmienie-organow-mariackich> (23.03.2023).
- Grąbczewski G., *Rozwój problematyki konserwatorskiej architektury sakralnej – rys historyczny*, „Resovia Sacra” 2021 nr 28, s. 101-117.
- Hirszenberger H., Ranogajec J., Vucetic S., Lalic B., Gracanic D., *Collaborative projects in cultural heritage conservation – management challenges and risks*, „Journal of Cultural Heritage” 2019 No. 37, pp. 215-224.
- Instrumentarium mariackie*, Kraków 2022.
- Interactive Analysis of the NAWL Database*, (brak daty opubl.), <https://exp.lobi.nencki.gov.pl/nawl-analysis> (25.03.2023).
- IPMA International Project Management Association, *Polskie Wytyczne Kompetencji Indywidualnych ICB 4.0*, 2015.
- IPMA International Project Management Association, *Polskie Wytyczne Kompetencji Indywidualnych NCB 3.0*, 2009.
- JK., Kraków. *Tak prezentują się nowe organy główne Bazyliki Mariackiej. Zobaczcie zdjęcia!*, Kraków Nasze Miasto, z 27.05.2022, <https://krakow.naszemiasto.pl/krakow-tak-prezentuja-sie-nowe-organy-glowne-bazyliki/ar/c13-8836707> (14.10.2023).
- Koehler I., Raithel S., *Internal, external, and media stakeholders' evaluations during transgressions*, „Corporate Communications: An International Journal” 2018.
- Komunikat dot. rewitalizacji instrumentarium w bazylice*, 5.10.2017, <https://mariacki.com/komunikat-dot-rewitalizacji-instrumentarium-w-bazylice> (18.03.2023).
- Kuchta M., *Najpopularniejsze wyszukiwarki internetowe*, wpis z 13.09.2022, <https://ks.pl/blog/najpopularniejsze-wyszukiwarki-internetowe> (14.10.2023).
- Lepa A., *Mediosfera człowieka*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 2010 nr 19, s. 159-169.
- Marto A., Gonçalves A., Melo M., Bessa M., *A survey of multisensory VR and AR applications for cultural heritage*, „Computers & Graphics” 2022 No. 102, pp. 426-440.
- Matoga P., *Historia organów firmy Rieger w kościołach jezuickich na terenie Krakowa*, „Folia Organologica: international yearbook of organ and organ music” 2019 nr 2, s. 51-69.
- Mazur A.K., Pisarski A., *Major project managers' internal and external stakeholder relationships: The development and validation of measurement scales*, „International Journal of Project Management” 2015 Vol. 33, No. 8, pp. 1680-1691.

- McGrath S.K., Whitty S.J., *Stakeholder defined*, "International Journal of Managing Projects in Business" 2017 Vol. 10, No. 4, pp. 721-748.
- Md (KAI), *Kraków: renowacja organów w Bazylice Mariackiej*, "Niedziela" z 10.01.2019, <https://www.niedziela.pl/artykul/40200/Krakow-renowacja-organow-w-Bazylice> (14.10.2023).
- Molwus J.J., Erdogan B., Ogunlana S., *Using structural equation modeling (SEM) to understand the relationships among critical success factors (CSFs) for stakeholder management in construction*, "Engineering, Construction and Architectural Management" 2017 Vol. 24, No. 3, pp. 426-450.
- Mrowiec M., *Kościół mariacki będzie miał organy z Austrii*, "Dziennik Polski" z 10.10.2017, <https://dziennikpolski24.pl/kosciol-mariacki-bedzie-mial-organy-z-austrii-zdjecia/ar/12563008> (23.03.2023).
- Mrowiec M., *Kraków. Nowy głos przebudowanych organów w kościele Mariackim*, "Gazeta Krakowska" z 15.05.2022, <https://gazetakrakowska.pl/krakow-nowy-glos-przebudowanych-organow-w-kosciele-mariackim/ar/c1-16341395> (14.10.2023).
- Organy*, <https://mariacki.com/bazylika/organy> (brak daty opubl.) (18.03.2023).
- Ostrowski M., *Pomiędzy sacrum a profanum – o turystyce w obiektach sakralnych*, "Turystyka" 2005 z. 15, nr 1/2, s. 41-52.
- PMI Project Management Institute, *A Guide to the Project Management Body of Knowledge PMBoK 7th Edition*, 2021.
- Poświęcenie nowych organów głównych krakowskiej Bazyliki Mariackiej*, Radio Plus, z 14.05.2022, <https://www.radioplus.pl/krakow/poswiecenie-nowych-organow-glownych-krakowskiej-bazyliki-mariackiej-aa-Ugir-A9Hz-ieQw.html> (14.10.2023).
- Przebudowa organów głównych*, (brak daty opubl.), <https://mariacki.com/przebudowa-organow-glownych> (18.03.2023).
- Raś D., *Mariackie inspiracje w kulturze miasta*, "Czasopismo Naukowe Salezjańskiej Szkoły Organistowskiej w Przemysłu" 2022 nr 2.
- Raś D., Prusak A., Woźniak M., Sambor G., *Risk Management and Communication in Cultural Heritage Project: The Case of The Veit Stoss Altar in Poland*, "Communications of International Proceedings", 41st IBIMA International Conference Proceedings, 2023, No 4, w druku.
- Raś D., *Słowo wstępne – Mediosfera kościoła Mariackiego: nic nie zastąpi zobaczenia na własne oczy*, w: *Kościół Mariacki w Krakowie. 800 lat historii*, Kraków 2023, s. 9-16.
- Santosuosso P., *A satisfaction-based model for risk indexing in cultural heritage conservation*, "Journal of Cultural Heritage" 2022 No. 57, pp. 173-183.
- Sudacka A., *Zabytkowe organy w kościele Mariackim*, "Rocznik Krakowski" 1994 t. LX, s. 51-74.
- Turkulainen V., Aaltonen K., Lohikoski P., *Managing Project Stakeholder Communication: The Qstock Festival Case*, "Project Management Journal" 2015 Vol. 46, No. 6, pp. 74-91.
- Vogler D., Schranz M., Eisenegger M., *Stakeholder group influence on media reputation in crisis periods*, "Corporate Communications: An International Journal" 2016 Vol. 21, No. 3, pp. 322-332.
- Winch G.M., *Managing project stakeholders*, In P.W. G. Morris, and J.K. Pinto (Eds.), *The Wiley guide to managing projects*, 2004, pp. 321-339.
- Zwikael O., Salmona M., Meredith J., Zarghami S.A., *Enhancing project stakeholder communication under insufficient knowledge of project management concepts*, "Engineering, Construction and Architectural Management" 2022.

Biogramy autorów

dr Dariusz Raś, adiunkt w Instytucie Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, duchowny katolicki. Zainteresowania badawcze: historia mediów, infoetyka, jakość informacji i jakość w dziennikarstwie, AI w dziennikarstwie, mediosfera obiektów dziedzictwa kulturowego.

dr Marta Woźniak, asystent w Instytucie Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. Zainteresowania badawcze: historia mediów, prasa dwudziestolecia międzywojennego, prasa katolicka, edukacja medialna.

dr hab. Anna Prusak, profesor uczelni w Instytucie Nauk o Jakości i Zarządzania Produktem Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Zainteresowania badawcze: analiza wielokryterialna i text-mining, zarządzanie projektami, komunikacja w projektach, etyka w zarządzaniu projektem.